

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU (W JĘZYKU POLSKIM)

Jednym z centralnych zagadnień psychologii (społecznej) jest to, w jaki sposób ludzie formułują oceny na temat siebie lub innych. Badania w nurcie poznania społecznego dotyczą *procesów leżących u podstaw* tego zjawiska (np. *W jaki sposób* powstaje pierwsze wrażenie? *W jaki sposób* podtrzymywane są stereotypy?) lub na *treściach wykorzystywanych* w tym procesie (*Jakie cechy* lub zachowania mają wpływ na wywieranie wrażenia? *Jaka jest treść* popularnych stereotypów?). Ten drugi obszar był przedmiotem wielu badań, z których spójnie wynika, że istnieją dwa podstawowe wymiary, które strukturyzują spostrzeganie siebie (np., Paulhus & Trapnell, 2008), innych (Peeters i Czapinski, 1990) i grup społecznych (np., Fiske, Cuddy, Glick i Xu, 2002). Wspólnotowość wyraża się w potrzebie nawiązywania i utrzymywania pozytywnych relacji z innymi ludźmi, podczas gdy sprawczość wyraża się w potrzebie osiągnięcia celów i podkreślania własnej wartości na tle innych. Analizy międzykulturowe wykazują powszechność tych dwóch treści (Abele, Uchrowski, Suitner, & Wojciszke, 2008; Ybarra i in., 2008), a ich uniwersalna obecność przysporzyła im miana "Wielkiej Dwójki" (Paulhus & Trapnell, 2008).

W dotychczasowych badaniach nad sprawczością i wspólnotowością (zwanych również *kompetencją* i *cieplem* lub właśnie "Wielką Dwójką") niewiele uwagi poświęcono jednak strukturze reprezentacji poznawczej tych treści. Niniejszy projekt ma za zadanie wypełnić tę lukę teoretyczną. Nadrzędnym celem proponowanej linii badań jest lepsze zrozumienie struktury *sprawczości* i *wspólnotowości*. Zakładamy, że wymiar wspólnotowości posiada bardziej homogeniczną i pojęciowo gęstszą reprezentację niż wymiar sprawczości (H1). Stawiamy również hipotezę, że w efekcie tej różnicy w reprezentacji, wspólnotowość jest przedstawiana w bardziej kategoryjny/dwubiegunowy sposób niż sprawczość (H2). W rezultacie, ludzie oceniają wspólnotowość w sposób *albo-albo* (albo ktoś jest dobrym albo złym człowiekiem), podczas gdy ocena sprawczości ma więcej stopni pośrednich. Analiza związanych z tym utajonych teorii osobowości na temat wymiarów sprawczości i wspólnotowości będzie ważną częścią proponowanego projektu.

W realizacji projektu zamierzamy wykorzystać szereg metod badawczych. Połączymy analizę archiwalną dotychczasowych badań (zaplanowaliśmy meta-analizę współczynników rzetelności oraz analizę modeli strukturalnych pochodzących z istniejących danych sondażowych) z serią kontrolowanych i autoreplikujących się eksperymentów (N=1600) wykorzystujących innowacyjne metody badawcze (m.in. organizację cech w przestrzeni). Przeprowadzenie badań w Polsce i Niemczech pozwoli również na sprawdzenie ogólności uzyskanych wyników w różnych kontekstach badawczych. Podsumowując, zaplanowane badania pozwolą lepiej zrozumieć wymiary "Wielkiej Dwójki" i wytłumaczyć wyniki dotychczas interpretowane jako pozornie sprzeczne. Co ważne, projekt ten ma za zadanie kontynuować i rozszerzać zakres istniejącej już współpracy między naszymi zespołami.